

УДК 783.65

ЗАКАРПАТСЬКІ РУКОПИСНІ СПІВАНИКИ XIX СТОЛІТТЯ – ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ЦЕРКОВНО-МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ КРАЮ (джерелознавчі та культурологічні аспекти)

Надія ТОВТИН

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
кафедра методики музичного виховання і диригування,
вул. І. Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна
тел.: (+380973803327, e-mail: tovtin.ni@ukr.net*

Розглянуто питання дослідження паралітургійної (позацерковної) духовної піснетворчості на Закарпатті. Основну увагу приділено двом неопублікованим рукописним пам'яткам – закарпатському “Богогласнику” дяка Івана Ріпи (1764–1851) зі с. Убля (тепер у Східній Словаччині), відомого також як укладача та переписувача “Ірмологіона” та духовнопісеннику другої половини XIX століття Івана Кормаша зі с. Тюшка (тепер – Міжгірського р-ну Закарпатської обл. України).

Уперше проаналізовано та процитовано рукописну працю Гіядора Стрипського “Богогласник Івана Ріпи”, написану на початку XX століття; вказано на необхідність публікації цієї розвідки з необхідними науковими коментарями.

Науковою новизною статті є також те, що вперше подано повний інципітний опис закарпатсько-українського духовнопісенника І. Кормаша, який є цікавою пам'яткою місцевої духовнопісенної культури XIX століття.

Ключові слова: Закарпаття, духовна пісня, рукопис, співаник, “Богогласник”, археографія, інципітарій, Івана Ріпи, Іван Кормаш, Гіядор Стрипський.

Духовнопісенна культура закарпатських українців на сьогодні є ще мало вивченим питанням дослідження. Водночас, вже й зроблено чимало, адже її вивчають від кінця XIX ст. Однак цей процес дуже несистемний, спорадичний. Можна виокремити два етапи розвитку дослідницького процесу над духовною піснею у закарпатській регіональній культурі. Йдеться про період від кінця XIX століт-

тя і аж до початку 30-х років XX століття, а також період 90-х років – початок XXI століття.

Коли говорити про зародження дослідницького процесу, то маємо наголосити, що передовсім варто відзначити науковий внесок, який зробили Яків Головацький, Іван Франко, Володимир Гнатюк, Гіядор Стрипський, Франтішек Тіхи, Юліян Яворський. Натомість на сучасному етапі особливу увагу до дослідження духовнопісенної культури Закарпаття, її специфіки, розвитку на різних етапах приділяють Юрій Медведик, Петер Женюх та ін.

Складність дослідження духовнопісенної культури Закарпаття полягає у тому, що збереглося доволі мало рукописних співаників із записами текстів пісень. Здебільшого ці рукописи походять з різних десятиліть XIX ст., і лише поодинокі з XVIII століття, як, приміром, відомий співаник Івана Югасевича, Михайла Тараконича, так званий Пряшівський, який Ю. Медведик запропонував називати Хустським та ін. [1; с. 420]. Про ці рукописи вже написано чимало, більшість зафіксованих у них текстів введено до наукового обігу, тією чи іншою мірою проаналізовано, в чому особлива заслуга В. Гнатюка, Ю. Яворського, П. Женюха та інших дослідників. Однак залишається ще чимало збірників, які потребують ретельного вивчення, оскільки майже кожен зі співаників, попри певну стабільність пісенного репертуару, доносить до нас маловідомі текстові варіанти, або ж такі пісні, які збереглися лише в поодиноких записах.

Для аналізу у цій статті обрано три рукописні співаники різних типів з архівних інституцій Києва, Праги та Ужгорода. Дослідники вже дали типологічну характеристику закарпатських рукописних співаників. Ю. Медведик вважає, що на Закарпатті у XIX столітті найпоширенішими були співаники трьох типів: богогласниковий, календарного-мінейного типу структурування та збірник мішаного типу.

Співаники богогласникового типу на Закарпатті розпочали створювати приблизно у другій третині XIX століття. Основою для збірників були тексти почайвського “Богогласника” (його перші видання 1790–1791 років, 1805, 1925 років, а також інші). Місцеві переписувачі вибирали для своїх рукописних “Богогласників” окремі тексти, які були найпопулярнішими, а також долучали до збірників поодинокі тексти пісень місцевих авторів. Одним із укладачів-переписувачів був Іван Ріпа (Ріпин) зі с. Убля (тепер у межах Східної Словаччини). Про нього відомо також те, що 1808 року він придбав для власних потреб рукописний “Ірмологіон”, який відомий дослідник української сакральної монодії Юрій Ясіновський датує другою половиною XVIII століття.

У рукописних фондах Інституту української літератури ім. Тараса Шевченка НАН України [ф. Франка 4796/1] зберігається рукописна стаття відомого закарпатського фольклориста Гіядора Стрипського, відомого також під псевдонімом Микола Стороженко. Він виявляв значний інтерес не тільки до місцевого фольклору, але й до української (закарпатської) літургійної та паралітургійної музичної культури. Завдяки його архівно-пошуковій праці було знайдено та збережено для

нащадків чимало місцевих рукописних співаників, більшість із яких тепер зберігаються у фонді рукописів Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (ЛННБ ім. Василя Стефаника). Власне з цієї ж колекції і рукопис статті “Богогласник Івана Ріпи”, яку він написав на початку ХХ століття. У цій статті дослідник намагався дати оцінку рукописному “Богогласнику” Івана Ріпи, який він уклав на початку ХІХ століття. Оскільки стаття українсько-угорського фольклориста по сьогодні не опублікована, є підстави хоча б частково оприлюднити деякі цікаві міркування та факти з неї.

Серед перших зауваг І. Стрипського доречно процитувати ту, в якій ідеться про те, що “рукописні книги ще до нині в такій кількості, що на підставі їх можна судити о великій просвіті на Угорській Русі”¹ [1 «а», с. І]. На іншій сторінці дослідник написав: “Звісно, що в ХVІІ–ХVІІІ століттях кружило багато пісень сего роду так на російській Україні, як в Галичині та Угорщині, з котрих черці Василяни р. 1790 звели до 300 п’єс в збірник Богогласник. Однак же вони поминали багато з материялу знаного народу, сей материял же був в тім часу по більшій часті вже зібраний в ріжнородних збірниках, тільки не в друку, але в формі отаких рукописей, як збірник Ріпи. А що найстарший з сих збірників походить з р. до 1718-го [має на увазі так званий Зарваницький співаник, виявлений та опрацьований М. Грушевським – *Н. Т.*], в якій вже приходять і поодинокі п’єси Ріпиного збірника, найбільшу частину усіх тих звісних і незвісних пісень мусимо уважати такими, що в ХVІІ віці вже існували. Отже, вони служать рівночасно й вказівкою літературного й естетичного самку русині з ХVІІІ-го століття.

Сї духовні пісні були, як вже сказано, дуже розповсюджені. З сим же зв’язуєся пізнанє й іншого діла, іменно їх жерел. Народ знав їх усюди, співав їх при всяких нагодах, а авторами їх були певне попи та дяки і неменуче (*sic!*) було, отже, аби автори не черпали були з народної поезії, виразу та форми. Ось на пр. ч. 65 виразно доказує, що пісня в народі чи автора одиниці складалися зовсім на лад коломейки: Фтавор гора исполнися / Истинної слави [...]. Значить: народна поезія впливала на письменну і на відворот. Ся тісна злука межі ними обясняєт велику популярність сих світських і духовних віршів.

Угорські старі вірші переважно духовного змісту, світських межі ними майже нема, та все таки дають і сї багатий запас народної творчости, особливо щодо мови. При знаню до тепер оголошеного материялу нема ще можливости розрізнити поодинокі пісні щодо місця їх походження, тільки, безспорно, що вони переважно перейняті з Галичини” [1 «а», с. ІV].

Далі І. Стрипський побіжно охарактеризував мову села, з якого походив І. Ріпа. Вона вказує на виразний вплив лемківської лексики. Тому він писав: “місцевий говір укладчика в селі Ублї належить власне до Лемківщини, що простирається в Галичині й в одній часті Угорської Русі” [1 «а», с. ІV].

---

¹ Стиль та мову автора збережено.

Відтак, наводячи кілька прикладів з лексики місцевої говірки дослідник вказував на те, що пісенні тексти, які прийшли з-за Карпат поступово обростали місцевою лексикою. Ось, що з цього приводу він зазначив: пісні “перейняті з Галицької Руси, довший ужиток їх в народі і також домородний смак укладачів надав їм рішучого угорського ціху. Безспорно, що в характері укладчики й переписчики їх не могли визволитись з-під впливу народної живої мови” [1 «а», с. IV].

Фактично до висновків автора цього дослідження майже нічого не можна додати, оскільки вони слушні, а те, що наведено обмежену кількість лексичних прикладів – зрозуміло, адже це питання варте спеціального окремого дослідження і не тільки на підставі аналізу однієї рукописної пам’ятки, як-от “Богогласник” І. Ріпи. Як відомо такі дослідження згодом інші вчені проводили, аналізуючи співаникові рукописи з інших земель України. Щоправда, цих етнолінгвістичних розвідок обмаль, тому вони й через сто років після розвідки Ґ. Стрипського вельми актуальні, особливо, коли це питання стосується української духовнопісенної культури XIX – початку XX століть на теренах історичного Закарпаття.

Аналізуючи мову пісень “Богогласника” І. Ріпи, їх територіальне походження Ґ. Стрипський звернув увагу на те, що “збірник повний загальнознаними малоруськими виразами й формами [...]”. Щодо походження пісень взагалі вказали ми вже вище на Галичину, та, все-таки, можна у піснях вчитати й далші місця роду. От, наприклад, в ч. 84 співається про Михайла, що: «Ты во Черном мори, як на сухом поли» і також в ч. 14, де мова про пана гетмана. Сі приклади явно вказують на російську Україну” [1 «а», с. V]. Тут варто нагадати, що дослідник на початку своєї розвідки писав про те, що у “Богогласнику” І. Ріпи зафіксовано пісні, які походять з різних регіонів, у яких тоді проживали русини-українці, хоча й розділені були й адміністративно, бо жили в Австро-Угорській та Російській імперіях. Тому нічого дивного, що у збірнику є пісні з малоросійськими виразами і формами чи галицького походження. Сьогодні вже ні у кого не виникає сумнівів стосовно того, що закарпатський духовнопісенний репертуар значною мірою формувався завдяки впливам галицької духовнопісенної культури. Завдяки цьому на Закарпатті з репертуарів рукописних співаників поступово вилучали пісні, які були в XVII–XVIII столітті. перекладені з чеської, словацької, польської, почасти німецької та угорської мов. Перекладацький етап від кінця XVIII століття було фактично завершено. Місцеві автори розпочали створювати автентичний закарпатський духовнопісенний репертуар. Особливо активно ці процеси відбувалися упродовж XIX століття. Долучився до них й Іван Ріпа деякими своїми пісненими текстами, роботою над укладанням та популяризуванням збірників духовних пісень на кшталт почаївського “Богогласника”, тим самим виявив свою повагу до матірньої Київської Церкви, до соборності українського духу, зберігаючи при цьому місцеві традиції, говірку, культуру, які увібрали в себе різні творчі впливи сусідніх народів.

Аналізуючи тексти духовних пісень збірника І. Ріпи, специфіку їх мови, Ґ. Стрипський не міг не торкнутися питання щодо критеріїв відбору репертуару

збірника, питань походження пісень. “Що, власне, тикається до походження рукописі Ріпи, писав І. Стрипський, то можна сказати, що він зберав (sic!) пісні почасти простою переписю з інших збірників [...], по части зі слуху на відпустах, празниках або де. Здається, в переписах зовсім переховалися свойства взірця, що до верхньости, бо, наприклад, у кожнім рукописі звук «й» пишеться без дуги (як «и», «нем тя хвалят, своєю матцѣ»), а живе слово домашнє (ублянське) не раз мусить боротися з формою записаного в оригіналі” [1 «а», с. V].

Завершуючи мову про “Богогласник” Івана Ріпи та подаючи окремі фрагменти з неопублікованої статті Гіядора Стрипського варто наголосити на тому, що багато в чому ця розвідка актуальна і сьогодні, а тексти, які скопіював дослідник взагалі є важливими пам’ятками місцевої духовнопісенної культури. До речі, загалом відомо всього декілька рукописних “Богогласників”, укладених на основі почаївських стародруків закарпатськими переписувачами. Попередній аналіз цих рукописів дозволяє припускати, що друкованим джерелом для переписувачів був перший “Богогласник” 1790–1791 років, який нещодавно перевидав Ю. Медведик у співпраці з німецьким славістом Г. Роте [10].

Серед них найцінніші ті, які переписував Іван Югасевич. Оскільки його творчому доробку присвячено вже немало досліджень, тому немає сенсу вдаватися до деталізації у цій статті. Можна лише зауважити, що його працею, переписаними збірниками цікавилися Ю. Яворський, який уперше опрацював деякі його рукописні джерела, серед яких нотні ірмологіони, Олекса Мишанич, Юрій Медведик, Петер Женюх та інші вчені. Зокрема закарпатська мистецтвознавець Одарка Долгош, узагальнюючи деякі спостереження про оформлення рукописних церковно-музичних пам’яток зазначає: “У другій половині XVIII–XIX ст. на Закарпатті переписувачами рукописних книг були мандрівні або сільські дяки. Служили вони учителями, переписувачами церковних книг, збірників та приватних паперів, писали книги релігійного, світського та напівсвітського змісту [...]. Їх оздоблювали орнаментикою та ілюстрували малюнками побутово-портретних сюжетів, виконаних у реалістичному дусі. Обкладинки та титульні аркуші оздоблювали орнаментикою зі шрифтовими написами, а також віньєтками та алегоричними малюнками на окремих сторінках. [...]. Численні ілюстрації книги, часто алегоричні і символічні, набули поширення через різні види мистецтва – настінного малювання, гравюри, оздоблення ужиткових виробів, які проникли в рукописну книгу і адаптувалися. [...]. Прикрашали Ірмологіони сюжетними ілюстраціями, подекуди в них спостерігається наслідування гравюри, проте переважна частина є оригінальною, що виконана барвами або чорним штрихом. До таких співців початку XIX століття зараховують гашинського півцеучителя і дяка Івана Ріпу (1764–1851) та півцеучителя села Руська Мокра Михайла Бистрана [...]. Проте найвідомішим співцем-переписувачем на Закарпатті упродовж 60-х років XVIII – початку XIX ст. був Іван Югасевич (1741–1814), півцеучитель села Невицьке” [3, с. 145–146].

Саме завдяки галицькому славісту Юліяну Яворському вдалося зберегти для нащадків рукописний співаник Івана Кормаша, репертуар якого є теж вдалим поєднанням текстів духовних пісень, створених українцями по обох боках Карпат. Оскільки про цей збірник деякі дослідники тільки згадують, доречно подати про нього детальнішу інформацію, яка охоплює археографічний опис, інципітарій текстів та ін. питання традиційні для джерелознавчого дослідження.

Співаник Івана Кормаша; другої половини XIX століття, 27 арк., дрібний півустав; без нот; без вказівок про мелодії (“тони”). Придбав Юл. Яворський у липні 1930 року в с. Тюшка Марамороської жупи (тепер – с. Тюшка Міжгірського р-ну Закарпатської обл.) від відомого дослідника культури Закарпаття, професора Санкт-Петербурзького університету та різноманітних наукових російських еміграційних інституцій міжвоєнної Чехо-Словаччини Всеволода Саханєєва. Тепер збірник зберігається у Празі (*Народна бібліотека Чеської республіки / Národní knihovna České republiky*).

Археографічно-інципітний опис співаника

1. Арк. 1 – Пѣснь на Преображеніє. *Поч.*: “Фаворская гора днесь просвѣтися...”.

2. Арк. 2 – Пѣснь Петру и Павлу. *Поч.*: “Органы играйте, Петра величайте...”.

3. Арк. 2 зв. – Пѣснь пророку Їлію. *Поч.*: “Галаадскій славне пророче...”.

4. Арк. 3 – Пѣснь на Рождество Христово. *Поч.*: “Рождество славно присно Дѣвья восхвалим...”.

5. Арк. 3 зв. – Пѣснь на Покрову. *Поч.*: “Благовѣстуем днесь радость всему міру...”.

6. Арк. 5 – Пѣснь на Воведеніє Богородицы. *Поч.*: “Архиирее Захаріє, пріми Дѣвицу, Дѣвицу трілѣстную юницу...”.

7. Арк. 5 зв. – Пѣснь Михаилу. *Поч.*: “Михаиле, кто яко Бог вельми возопих еси...”.

8. Арк. 6 зв. – Пѣснь Присвятой (sic!) Дѣвицы Маріи. *Поч.*: “Матери Христовой пѣсни заспѣвайме, чистим сердцем хвалим, до ней прибѣгайме...”.

9. Арк. 11 – Пѣснь Богородицы. *Поч.*: “Припадаем ко Тебѣ Дѣвице прехвална, покланяем Ти ся, Бога Мати славна...”.

10. Арк. 13 – Пѣснь. *Поч.*: “Ты, Марѣе наша Панна, от всѣх родов избрана...”.

11. Арк. 15 – Пѣснь. *Поч.*: “Пребѣгаем к Тебѣ, небесна Царіце, о Марѣе Чиста Дѣво...”.

Пісню створено на пошану чудотворної ікони Богородиці у Повчі.

12. Арк. 17 – Пѣснь. *Поч.*: “Єгда на страсть готовился Ісусе, во заградѣ есь молился, Ісусе, Дѣва Пречиста Мати болесна жалосно плакала...”.

13. Арк. 21 – Пѣснь ко Христу. *Поч.*: “Пріидѣте, восхвалѣм, о святыи крест, на котором Ісус распятыи ест...”.

14. Арк. 21 зв. – Пѣснь на Сошествіе Святаго Духа. Поч.: “Источник духовный радости исполненный...”.

15. Арк. 27 – Пѣснь. Поч.: “Излияся благодать во устнах Твоих отче, и был еси пастырь добрый...”.

Доволі репрезентативна колекція рукописних співаників, переважно XIX століття зберігається у рукописному фонді Закарпатського краєзнавчого музею. В оглядовій інформації головного зберігача фондів музею Тетяна Шевніна з-поміж інших матеріалів подає побіжну інформацію про рукописні співаники, ірмологіони¹, які цікавлять дослідницю передовсім своїми маргінальними примітками. Водночас це важливе питання, адже дає змогу дещо дізнатися про власників рукописів, їх переписувачів, місцевість походження збірника, факти з життя тієї чи іншої людини, його родини тощо. Однак про вміст співаників із таких побіжних нотаток дізнатися нічого неможливо. Деякі з цих рукописних співаників вже введено до наукового обігу, при чому зроблено детальний інципітний аналіз, опубліковано вибрані тексти пісень. Серед сучасних дослідників, які активізували подальше поступове дослідження закарпатських співаників перш за все треба назвати Петера Женьюха [11–12], Юрія Медведика [1] та Андрею Томко [5–6].

Стан досліджень дає підстави стверджувати, що сьогодні ще чимало вартісних рукописних пам'яток церковної та позацерковної музичної культури українців Закарпаття не введено до наукового обігу, або не достатньо вивчено. Через те й надалі залишається актуальним питання архівно-пошукової роботи не тільки у музикознавчій площині, але й гуманітарній інтердисциплінарній.

Також необхідні пошуки рукописних матеріалів у приватних колекціях. Не можна не брати й до уваги різноманітні наративні рукописні та друковані джерела, створені мовами сусідніх народів – словаків, чехів, угорців, румунів, поляків та німців. На жаль, ця дослідницька робота майже не ведеться. З огляду на це необхідна тісна співпраця науковців різних країн, що дасть змогу більш повніше та об'єктивно оцінити розвиток церковно-музичної культури краю не тільки у контексті національного виміру, але й конфесійного, у контексті діалогу схід – захід.

---

1. *Медведик Ю.* Ad Fontes: з історії української музики XVII – початку XX ст.: вибрані статті, матеріали, рецензії / Юрій Медведик. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. – 618 с.

---

¹ Йдеться про рукописні церковно-музичні пам'ятки під такими шифрами: I-426; Арх-8450, I-447, I-457, I-459, I-463, Арх-8465. Також Т. Шевніна відзначила, що в архіві зберігаються унікальні українські стародруки – “Ірмологіон” (Львів, 1709), “Ірмолой” (Відень: друкарня Курцбека, 1780) та “Богогласник” (Почаїв: друкарня отців василян, 1790–1791) [7, с. 30–32].

2. *Мишанич О.* Література Закарпаття XVII–XVIII ст. : історико-літературний нарис / Олекса Мишанич. – Київ : Наукова думка, 1964. – 116 с.

3. *Сопко О.* Рукописна спадщина Закарпаття як історико-культурне явище XIV–XIX століть / О. Сопко // Науковий вісник Закарпатського художнього інституту : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. “Ерделівські читання”). – Ужгород : Гражда, 2013. – С. 130–149.

4. *Стрипський Г.* (Биленький). Старша руська письменність на Угорщині / Гіядор Стрипський. – Унгвар, 1907.

5. *Томко А.* До питання дослідження духовнопісенного репертуару XIX ст. на Закарпатті (за матеріалами двох рукописних співаників другої половини XIX ст. із фондів Закарпатського краєзнавчого музею) / А. Томко // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XII–XIII. – С. 128–133.

6. *Томко А.* Рукописні співаники Іоана Югасевича — джерела для дослідження давньої духовнопісенної культури Закарпаття та Східної Словаччини / А. Томко // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. XV–XVI. – С. 88–93.

7. *Шевніна Т.* Покрайні написи в рукописних книгах і стародруках XV–XIX ст. в колекції фондів Закарпатського краєзнавчого музею // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Ужгород : Патент, 2005. – Вип. XVII. – С. 25–39.

8. *Яворский Ю.* Материалы для истории старинной песенной литературы в Подкарпатской Руси. – Praga, 1934. – 344 с.

9. *Bogoglasnik. Pesni blagogovejnyja (1790/1791). Eine Sammlung geistliche Lieder aus Ukraine.* Herausgegeben von Hans Rothe in Zusammenarbeit mit Jurij Medvedyk. – Kцln-Weimar Wien : Vцhlau Verlag, 2016. – Band 1: Facsimile. – 602 s. ; band 2 : Darstellung. – 432 s.

10. *Kyrillische paraliturgische Lieder: Edition des handschriftlichen Liedguts im ehemaligen Bistum von Mukačevo im 18. und 19. Jahrhundert / [Hrsg. von Peter Žeňuch].* – Köln; Weimar; Wien : Böhlav, 2006. – 982 s. (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte : Reihe B: Editionen : N. F., Bd. 23) (Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae : Vol. II).

Рукописні джерела

1 «а». Інститут української літератури ім. Тараса Шевченка НАН України. Відділ рукописних фондів і текстології. Микола Стороженко [Гіядор Стрипський] “Угроруський співаник Івана Ріпи” (ф. 3 (Франка), № 4796/1).

2 «б». Národní knihovna České republiky (Народна бібліотека Чеської Республіки). Співаник Івана Кормаша.

Стаття надійшла до редколегії 22.10.2017

Прийнята до друку 5.11.2017

**TRANSCARPATHIAN MANUSCRIPT SONG-BOOK
OF THE 19th CENTURY — THE MAIN SOURCE OF THE STUDY
OF THE CHURCH AND MUSIC CULTURE OF THE REGION
(source studies and culturological aspects)**

Nadiya TOVTYN

*Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,
Department of musical education and choral conducting
11 Franko Str., Drohobych, 82100, Ukraine,
тел.: +380973803327, e-mail: tovtin.ni@ukr.net*

The article focuses on the research of the history of spiritual song in the Transcarpathian Ukraine in the middle XVIII – beginning XIX century. Special attention is drawn to the manuscript song-book (collections of songs) of deacon Ioan (Ivan) Ripa (1764–1851) from village Ubl'ya (today in the east Slovakia) and Ivan Kormach from Tyushka (now – Mizhhirsky district of the Transcarpathian region of Ukraine). Ivan Ripa (1764–1851) also known as the compiler and correspondent of *Heirmologion*.

The lyrics of the song-book represent a traditional song repertoire, which was used in the Transcarpathia in the XVIII–XIX centuries. Many lyrics of the song-book are known from the Bohohlasnyk (Pochaiv 1790–1791). The specificity of song-book's repertoire is that it contains songs written by the authors from Transcarpathia. Also, the song book has song for the glorification of miraculous icon, which is very popular in Transcarpathia.

For the first time analyzed and cited the handwritten work of Giador Stripsky's "Bohohlasnyk Ivan Ripa", written in the beginning 20 th century; indicated that there is no need to publish this intelligence with the necessary scientific commentaries.

The scientific novelty of the article is also the fact that for the first time a full inclusive description of the Transcarpathian-Ukrainian spiritualist I. Kormash is presented, which is an interesting monument of the local spiritual world of the nineteenth century.

Keywords: Transcarpathian Ukraine, spiritual song, manuscript song-book, «Bohohlasnyk», repertoire, Ivan Ripa, Ivan Kormach, Giador Stripsky.